



بررسی «فرهیکختگان» نشان می دهد ۷۰درصد یارانه ۹۰۰ هزارمیلیارد تومانی اقتصاد ایران به ۵دهک برخوردار می رسد

بی عدالتی آشکار در یارانه پنهان



مهدی عبداللهی

روزنامه نگار

یکی از بدیهات علم اقتصاد این است که سیاستگذاری اقتصادی- اجتماعی دولت باید طوری باشد که اکثر یارانه های اعطایی با هدف حمایت از اقشار ضعیف و آسیب پذیر تخصیص یابد، با این حال براساس گزارشی که اخیرا از سوی سازمان برنامه و بودجه منتشر شده، دولت در سال ۹۸ نزدیک به ۹۰۰ هزار میلیارد تومان یارانه آشکار و پنهان پرداخت خواهد کرد که به جهت ناکارآمدی نظام فعلی توزیع یارانه ها و عدم اصابت آن به اقشار هدف (افزایش فاه اقشار آسیب پذیر)، این یارانه ها خود عامل اصلی افزایش نابرابری و شکاف طبقاتی است، به طوری که بررسی ها نشان می دهد متوسط یارانه پنهان مستقیم به ازای هر خانوار ایرانی (فارغ از دهک های درآمدی) معادل ۱۰ میلیون تومان در سال و مجموع یارانه پنهان مستقیم خانوار مستتر در حامل انرژی بنزین، برق، گاز، دارو و کالاهای اساسی معادل ۲۵۰ هزار میلیارد تومان است که بر این اساس دولت در سال ۹۸ در حالی یارانه ای معادل ۱۰/۴ میلیون تومان به هر ایرانی اختصاص داده که سهم سه دهک پردرآمد از یارانه پنهان مستقیم هفت برابر سه دهک کم درآمد است. همچنین میزان بهره مندی دهک های بالای درآمدی از یارانه پنهان، گاز، برق و بنزین ۲۳ برابر دهک های پایین درآمدی است. برای نمونه، در حالی که هر خانوار دهک دهم سالانه به طور متوسط از ۲۱ میلیون تومان یارانه پنهان مستقیم بهره مندی می شود، اما این میزان برای هر خانوار در دهک اول فقط سه میلیون تومان است. علاوه بر این موارد، با احتساب سهم ۲۰/۵ درصدی دهک دهم، سهم ۱۵/۲ درصدی دهک نهم، سهم ۱۳ درصدی دهک هشتم، سهم ۱۱/۲ درصدی دهک هفتم و سهم ۱۰ درصدی دهک ششم، مجموع یارانه آشکار و پنهان دریافتی توسط این پنج دهک پردرآمد به ۷۰ درصد از کل یارانه های می رسد، این در حالی است که سهم پنج دهک کم درآمد از کل یارانه ها فقط ۳۰ درصد است.

در این زمینه بررسی های «فرهیکختگان» از نسبت هزینه دهک دهم (ثروتمندترین) به دهک اول (فقیرترین) که در کنار ضریب جینی یکی از شاخص های سنجش توزیع درآمد است نیز نشان می دهد نابرابری در آمدی در سال های اخیر رشد چشمگیری داشته است، به طوری که بررسی «متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار به تفکیک گروه های مختلف هزینه در دهک های هزینه ای» طی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ (آخرین گزارش بانک مرکزی) نشان می دهد در سال ۱۳۸۹ که هدفمندی یارانه ها اجرا شد، میزان نابرابری دو دهک پردرآمد (دهک دهم) و کم درآمد (دهک اول) در گروه های مختلف هزینه ای شامل «خوراکی ها و آشامیدنی ها، دخانیات، پوشاک و کفش، مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها، لوازم و اثاث خانه، بهداشت و درمان، حمل و نقل، ارتباطات، تفریح و امور فرهنگی، تحصیل، رستوران و هتل و کالاهای خدمات متفرقه» بسیار بالا بوده که با اجرای قانون هدفمندی یارانه ها و وزیر اولین یارانه ها، تا سال ۱۳۹۰ از میزان نابرابری کاسته شده است.

با این حال با پرداخت یکسان یارانه نقدی به همه جمعیت کشور و همچنین عدم اجرای کامل قانون هدفمندسازی و عدم افزایش تدریجی قیمت حامل های انرژی و همچنین کنار گذاشتن کارت سوخت که یکی از بال های طرح هدفمندسازی یارانه ها بود، تا سال ۱۳۹۶ میزان نابرابری ها به شدت افزایش یافته است، به طوری که بررسی ها نشان می دهد در سال ۹۸ متوسط هزینه تحصیل، رستوران و هتل، رفت و آمد، تفریح، پوشاک، اثاث منزل، سلامت، مسکن و هزینه خوراکی ها و آشامیدنی های هر خانوار دهک دهم (ثروتمندترین) کشور نسبت به یک خانوار دهک اول (فقیرترین) در سال ۱۳۹۰ به ترتیب ۴۴ برابر، ۴۱ برابر، ۴۳ برابر، ۳۵ برابر، ۲۳ برابر، ۲۶ برابر، ۱۵ برابر و مسکن و خوراکی ها هر دو هشت برابر بوده است که این میزان با افزایش چشمگیر در سال ۹۶ به ترتیب به ۵۷ برابر، ۵۶ برابر، ۵۲ برابر، ۴۹ برابر، ۴۸ برابر، ۴۰ برابر، ۲۳ برابر، ۱۰ برابر و هشت برابر رسیده است. در یک جمع بندی، عدم اجرای کامل قانون هدفمندسازی یارانه ها، عدم اصلاح تدریجی قیمت حامل های انرژی و حذف کارت سوخت

دولت در هدفمند کردن یارانه ها ناتوان است

داوود سوری، اقتصاددان و عضو سابق هیات علمی دانشگاه شریف در گفت وگو با «فرهیکختگان» با اشاره به قدمت بحث یارانه ها در اقتصاد کشور می گوید: «در موضوع یارانه ها همواره استدلال های مختلفی از سوی دولت برای پرداخت یا عدم پرداخت آن مطرح بوده است. در حال حاضر نیز واضح است که سهم عمده ای از یارانه به دست اقشار غیر نیازمند جامعه می رسد و حذف یارانه این اقشار امری ضروری است، اما متأسفانه زمانی که موضوع هدفمندشدن یارانه ها وارد فضای سیاستگذاری می شود، این استدلال هارنگ باخته و در نهایت آنچه اتفاق می افتد همان است که از روز نخست مطرح بوده. به عبارت دیگر، دولت در بیان استدلال های خود برای هدفمندکردن یارانه ها موفق بوده اما در عمل نتوانسته این سیاست را محقق کند. به گفته وی، متأسفانه دولت های یازدهم و دوازدهم نیز از ابتدای روی کار آمدن خود به جای اجرایی کردن قانون هدفمندسازی یارانه ها به فکر اجرای سیاست توزیع بسته های حمایتی بود. این فرصت سوزی دولت موجب شده با توجه به آمار منفی رشد اقتصادی کشور، تورم، نوسانات نرخ ارز، بیکاری و مشکلات متعدد اقتصاد اکنون فضای سیاسی کشور آماده حذف یارانه های آشکار و پنهان نباشد. سوری معتقد است برای هدفمندشدن یارانه ها دو موضوع مهم به عنوان پیش شرط اهمیت دارد؛ نخست توان دولت برای اجرای این سیاست و دوم پذیرش این سیاست از سوی جامعه. بدیهی است در سال های گذشته، توان دولت برای هدفمندکردن یارانه ها به مراتب بیشتر از شرایط کنونی بود اما این مهم در سایه سوء مدیریت دولت محقق نشد. مضاف بر اینکه در سال های گذشته، پذیرش این سیاست از سوی جامعه نیز آسان تر بود، اما در حال حاضر تنها دولت در هدفمندکردن یارانه ها توانایی لازم را ندارد بلکه جامعه هم پذیرای این سیاست دولت نیست.

آگهی مناقصه

دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آبادکتول در نظر دارد نسبت به واگذاری امور خدماتی ساختمان های مربوطه خود به صورت حجمی اقدام نماید. متقاضیان می توانند جهت دریافت، تکمیل و تحویل اسناد مناقصه با در دست داشتن فیش واریزی به مبلغ ۱۰۰.۰۰۰ ریال به شماره حساب ۰۹۰۰۰۴۰۱۶۰۲۰۰ نزد بانک ملی به نام دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آبادکتول حداکثر به مدت ۱۰ روز پس از انتشار آگهی به آدرس علی آبادکتول - بلوار دانشگاه- ساختمان ادار۱ - طبقه دوم- دفتر حقوقی مراجعه و یا با شماره تلفن ۰۹۱۱۳۰۳۰۸۸ - (آقای حاجی زاده) تماس حاصل نمایند. دانشگاه در رد یا قبول پیشنهادات مختار است. هزینه درج آگهی مربوطه برعهده برنده مناقصه می باشد.

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آبادکتول

آگهی مزایده

دانشگاه آزاداسلامی واحدنیریز در نظر دارد مجتمع ۵ هکتاری کشاورزی قطریه خود را از طریق مزایده به افراد واجد شرایط اجاره دهد. لذا کلیه متقاضیان می توانند پس از درج و انتشار آگهی جهت دریافت اسناد مزایده به دبیرخانه دانشگاه به نشانی ذیل مراجعه با جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره های ذیل تماس حاصل نمایند. لازم بذکر است مهلت تحویل مدارک به دبیرخانه از تاریخ درج آگهی به مدت ۱۰ روز می باشد. * دانشگاه در رد یا قبول پیشنهادات مختار است. * هزینه درج آگهی به عهده برنده مزایده می باشد. * آدرس: فارس، نیریز، کیلومتر ۵ جاده نی-نیرز- شیراز دبیرخانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد نی-نیرز **تلفن:** ۰۴-۰۷۱۵۳۸۲۸۱۵۱-۰۹۱۷۷۳۱۱۷۸۱ (آقای طباطبایی) **فاکس** ۰۷۱-۵۳۸۲۸۱۷۰

۹۲۹ هزار میلیارد تومان یارانه پنهان چگونه توزیع می شود؟

همان طور که گفته شد، یارانه پنهان حاصل یا در واقع عدم انفع دولت به دلیل فروش کالاهای تولیدی در داخل کشور یا قیمت پایین تر از قیمت قابل فروش در خارج از کشور است. در این زمینه بررسی ها نشان می دهد دولت در قالب یارانه کالاهای اساسی، فرآورده های نفتی، گاز طبیعی و برق سالانه ۶۴۹ هزار میلیارد تومان یارانه پنهان پرداخت می کند که شامل نزدیک به ۴۰ هزار میلیارد تومان آن در قالب یارانه کالاهای اساسی، ۱۰ هزار و ۲۶۰ میلیارد تومان در قالب یارانه دارو، ۳۱۰ هزار میلیارد تومان در قالب یارانه فرآورده های نفتی (در قالب ۱۲۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان یارانه بنزین، ۱۰/۴ هزار میلیارد تومان یارانه نفت سفید، ۱۲۹/۷ هزار میلیارد تومان گازوئیل، ۱۴/۲ هزار میلیارد تومان نفت کوره، ۱۲/۴ هزار میلیارد تومان گاز مایع، ۸/۶ هزار میلیارد تومان سوخت هوایی و سوخت جت)، ۲۷۹ هزار میلیارد تومان در قالب یارانه گاز طبیعی و نزدیک به ۱۰ هزار میلیارد تومان در قالب یارانه برق است.

یارانه ۸۰ درصد

از یارانه بگیران باید حذف شود

میثم موسایی، اقتصاددان و عضو هیات علمی دانشگاه تهران در گفت وگو با «فرهیکختگان» می گوید: «در حال حاضر دولت حدود ۴۲ هزار میلیارد تومان در قالب یارانه آشکار (یارانه نقدی) به افراد پرداخت می کند. اگر این میزان را به جمعیت کشور تقسیم کنیم، مشخص می شود دولت ماهانه به بیش از ۷۸ میلیون از جمعیت کشور که معادل ۹۶ درصد جمعیت کشور است، یارانه نقدی می دهد. این در حالی است که دولت باید تنها به ۲۰ تا ۳۰ درصد خانوارهای کشور که جامعه هدف قانون هدفمندسازی یارانه ها بودند، یارانه نقدی پرداخت می کرد. این امر نشان می دهد دولت در اجرای قانون هدفمندسازی یارانه ها موفق نبوده و در نتیجه برای اجرای سیاست هدفمندشدن یارانه ها باید از همین نقطه آغاز کند.»

موسایی ادامه می دهد: «از موضوع یارانه نقدی که عبور کنیم، در موضوع هدفمندشدن پرداخت یارانه های پنهان معتقدم سیاستگذاری دولت در این زمینه باید به شیوه ضد قیمتی باشد، زیرا بدیهی است که حذف یارانه های پنهان مستلزم افزایش قیمت ها است که این سیاست در شرایط کنونی اقتصاد کشور چندان مورد توصیه نیست. در واقع برای حذف یارانه های پنهان، ابتدا باید ساختار اقتصادی کشور اصلاح شود و پس از آنکه اقتصاد به رشد لازم دست پیدا کرد، دولت می تواند از روش های قیمتی برای حذف یارانه پنهان استفاده کند.» به گفته وی، اگر دولت بتواند در نخستین گام یارانه ۸۰ درصد از خانوارهایی را که نیاز چندانی به یارانه نقدی ماهانه ندارند حذف کند، ۳۲ هزار میلیارد تومان در منابع خود صرفه جویی کرده است و می تواند از این محل، بخشی از کسری بودجه ای دولت را جبران کند.

به عنوان مهم ترین ابزار کنترل اختصاص عادلانه یارانه پنهان انرژی سه مولفه ای است که دولت روحانی شرایطی را در ۶ سال اخیر رقم زده که ماحصل آن گزارش نگران کننده یارانه پنهان ۹۰۰ هزار میلیارد تومانی است. بررسی ها نشان می دهد در حال حاضر به جهت شرایط سیاسی و اقتصادی کشور، اصلاح قیمتی در حوزه یارانه های پنهان و آشکار ممکن است شوک قیمتی به بازار ارسال کند، اما فعال سازی کارت سوخت، حذف یارانه نقدی پردرآمدها و ساماندهی یارانه کالاهای اساسی می تواند بخشی از بار مالی راز دوش دولت و طبقات کم درآمد بردارد.

۹ دولت ۲/۲ برابر بودجه سال ۹۸ یارانه غیر هدفمند می دهد

براساس گزارش اخیر سازمان برنامه و بودجه، برآوردها نشان می دهد دولت در سال ۱۳۹۸ در مجموع با احتساب هزینه های ردایی و غیر ردایی در قالب یارانه آشکار (شامل بودجه ای و فرابودجه ای) و یارانه پنهان ۸۹۰ هزار میلیارد تومان یارانه پرداخت خواهد کرد. همچنین دولت در سال ۱۳۹۸ بیش از ۷۲ هزار میلیارد تومان تسهیلات تکلیفی و تحت تضمین در شبکه بانکی پرداخت خواهد کرد. اما براساس آنچه در ادامه شرح داده خواهد شد، بخش چشمگیری از یارانه اعطایی دولت غیر هدفمند بوده و علاوه بر ایجاد ناپایداری در نهادهای مالی کشور، اصابت آن به اقشار هدف اندک است. اما براساس گزارش سازمان برنامه و بودجه، منابع مالی یارانه از سه مسیر اصلی یعنی یارانه بودجه ای، یارانه فرابودجه ای و یارانه پنهان تامین می شود.

۱۰۰ هزار میلیارد تومان یارانه بودجه ای: بر این اساس مجموع یارانه های بودجه ای در لایحه سال ۱۳۹۸ حدود ۱۰۰ هزار میلیارد تومان پیش بینی شده که این میزان حدود ۲۴ درصد کل منابع بودجه است.

۱۴۰ هزار میلیارد تومان یارانه فرابودجه ای: همچنین یارانه با تعهدات فرابودجه ای دولت که از محل صندوق های فرابودجه ای، منابع نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت های دولتی تامین خواهد شد، در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۴۰ هزار میلیارد تومان تخمین زده می شود. تسهیلات تکلیفی و تحت تضمین دولت از شبکه بانکی نیز یکی دیگر از یارانه های فرابودجه ای است که در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۷۲ هزار میلیارد تومان تخمین زده می شود.

۶۴۹ هزار میلیارد تومان یارانه پنهان: اما بخش سوم یارانه اعطایی دولت، یارانه پنهان است که به دلیل فروش کالاهای تولیدی در داخل کشور یا قیمت پایین تر از قیمت قابل فروش در خارج از کشور حاصل می شود. میزان این یارانه نیز در سال ۹۸ بالغ بر ۶۴۹ هزار میلیارد تومان تخمین زده می شود. بر این اساس، دولت با سه شیوه پرداخت یارانه آشکار و پنهان، در سال ۱۳۹۸ نزدیک به ۸۹۰ هزار میلیارد تومان یارانه پرداخت خواهد کرد که این رقم معادل ۷/۲ برابر بودجه ۴۰۷ هزار میلیارد تومانی کشور است.

میزان نابرابری دود دهک پردرآمد (دهک دهم)

و کم درآمد (دهک اول) در گروه های مختلف هزینه ای طی سال های ۸۹ تا ۹۶

توضیح: نمودارهای زیر نشان می دهد طی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ هر فرد در دهک دهم (ثروتمندترین) چند برابر یک فرد در دهک اول (کم درآمدترین) برای رفاه خود هزینه کرده است

